

Redzējums par Kurzemes apgabaltiesas priekšsēdētāja vietnieka un Civillietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja lomu tiesas vadības komandā

Kurzemes apgabaltiesas priekšsēdētāja vietnieks vienlaikus pilda arī Civillietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja pienākumus. Tādēļ šis amats, paralēli tiesneša amata pienākumu pildīšanai, ietver savstarpēji saistītas, bet pēc būtības atšķirīgas funkcijas: darbs visas tiesas vadības komandā un Civillietu tiesas kolēģijas darba organizēšana un vadīšana.

Tiesas priekšsēdētāja vietnieku redzu kā tiesas priekšsēdētāja vadītās komandas locekli, kurš savas kompetences ietvaros uzņemas atbildību par kopīgi noteikto mērķu sasniegšanu. Vienlaikus vietnieka pienākums ir sniegt tiesas priekšsēdētājam objektīvu informāciju par Civillietu tiesas kolēģijas darbu, savlaicīgi norādīt uz konstatētām problēmām un piedāvāt praktiski īstenojamus risinājumus.

Savā darbā balstīšos uz tiesas priekšsēdētāja darbības attīstības koncepcijā noteiktajiem pamatvirzieniem: tiesas neatkarības un pieejamības stiprināšanu, tiesas procesa efektivitāti, nolēmumu kvalitāti, pozitīvu darba vidi, darbinieku profesionālo izaugsmi, tehnoloģiju izmantošanu un sabiedrības uzticības veicināšanu.

1. Loma tiesas vadības komandā

Tiesas vadības komandas darba pamatā jābūt vienotai izpratnei par sasniedzamajiem mērķiem, skaidram atbildības sadalījumam, savlaicīgai informācijas apmaiņai un savstarpējai uzticībai. Savu lomu tiesas vadības komandā redzu šādi:

1. savas kompetences ietvaros īstenot tiesas priekšsēdētāja koncepcijā noteiktos mērķus un uzdevumus;
2. regulāri informēt tiesas priekšsēdētāju par Civillietu tiesas kolēģijas darba rezultātiem, noslodzi, lietu izskatīšanas termiņiem un konstatētajiem riskiem, neaprobežojoties ar problēmu konstatēšanu, bet gan sagatavojot konkrētus priekšlikumus to risināšanai un uzņemoties atbildību par pieņemto lēmumu īstenošanu;
3. jautājumos, kuri skar visu tiesu, sadarboties ne tikai ar tiesas priekšsēdētāju, bet arī ar Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāju, Tiesu administrāciju un citām institūcijām, amatpersonām un darbiniekiem;
4. tiesas priekšsēdētāja prombūtnes laikā nodrošināt tiesas darba vadības nepārtrauktību, ievērojot priekšsēdētāja noteiktos darbības principus un iepriekš pieņemtos lēmumus;
5. vadības komandas ietvaros atklāti izteikt savu profesionālo viedokli, arī tad, ja tas atšķiras no citu komandas locekļu viedokļa, vienlaikus pēc kopīgā lēmuma pieņemšanas nodrošināt tā izpildi.

2. Civillietu tiesas kolēģijas darba organizācija

Civillietu tiesas kolēģijas vadības galvenais mērķis ir nodrošināt kvalitatīvu un savlaicīgu civillietu izskatīšanu, vienlaikus saglabājot tiesnešu neatkarību, koleģialitāti un taisnīgu darba sadalījumu.

2.1. Tiesnešu noslodze un lietu sadale

Tiesnešu noslodze vērtējama ne tikai pēc saņemto un pabeigto lietu skaita. Jāņem vērā arī lietu faktisko apstākļu un juridisko jautājumu sarežģītība, lietas materiālu apjoms, tiesas sēžu skaits un ilgums, tiesneša iesaiste tiesnešu pašpārvaldes institūcijās, darba grupās, mācībās un citu ar tiesu sistēmu saistīto pienākumu izpildē, ilgstoša prombūtne un citi objektīvi apstākļi.

Lai nodrošinātu taisnīgu un vienmērīgu tiesnešu noslodzi, reizi mēnesī plānoju analizēt Civillietu tiesas kolēģijas tiesnešu darba rādītājus, neizskatīto lietu atlikumu un lietu izskatīšanas termiņus. Ja tiks konstatēta būtiska vai ilgstoša noslodzes atšķirība, noskaidrošu tās cēloņus un sagatavošu tiesas priekšsēdētājam priekšlikumus tās izlīdzināšanai, izmantojot likumā un lietu sadales plānā paredzētās iespējas.

Lietu sadales plāns un lietu izskatīšanas termiņu standarti pirms to apstiprināšanas vai būtisku izmaiņu veikšanas apspriežami ar kolēģijas tiesnešiem. Tiesnešu viedoklis ne vienmēr būs izšķirošs, tomēr katram priekšlikumam jābūt uzklautam un pieņemtajam lēmumam jābūt saprotami un objektīvi pamatotam.

Plānojot atvaļinājumus un citu ilgstošu prombūtni, jānodrošina Civillietu tiesas kolēģijas darba nepārtrauktība.

2.2. Lietu izskatīšanas termiņi

Lietu izskatīšanas termiņu ievērošana ir būtiska tiesību uz taisnīgu tiesu sastāvdaļa. Tomēr termiņš nedrīkst kļūt par pašmērķi, kura dēļ cieš lietas izskatīšanas kvalitāte.

Regulāri analizēšu lietas, kuru izskatīšana būtiski pārsniedz noteiktos termiņu standartus, noskaidrojot kavējuma faktiskos iemeslus. Atkarībā no konstatētā iemesla risinājumi var būt:

- darba organizācijas maiņa;
- lietu pārdale;
- papildu administratīvais vai tiesneša palīga atbalsts;
- tiesas sastāvu darba koordinēšana;
- procesuālo darbību plānošanas pilnveidošana;
- priekšlikumu sagatavošana tiesas priekšsēdētājam vai Tiesu administrācijai.

Atsevišķa lieta, kuras izskatīšana objektīvu iemeslu dēļ ir ilgstoša, pati par sevi neliecina par tiesneša darba trūkumiem. Vadības uzdevums ir nošķirt objektīvus apstākļus no sistēmiskām darba organizācijas problēmām un attiecīgi rīkoties.

3. Nolēmumu kvalitāte un tiesu prakses vienveidība

Apgabaltiesa kā apelācijas instances tiesa ir vidējais posms starp Senātu un pirmās instances tiesu, tādējādi tai ir īpaša loma vienotās tiesu prakses nodrošināšanai. Lai to sekmētu, uzskatu par nepieciešamu turpināt un padziļināt sadarbību gan ar Senāta Civillietu departamentu, gan ar Kurzemes rajona tiesas tiesnešiem. Šāda sadarbība veicama, organizējot ikgadējās un operatīvās sanāksmes ar Kurzemes rajona tiesas tiesnešiem un vadību un ierosinot organizēt sanāksmes ar senatoriem un Civillietu departamenta priekšsēdētāju.

Būtiska loma vienotās tiesu prakses nodrošināšanai ir arī sanāksmēm ar citu apgabaltiesu Civillietu tiesas kolēģiju priekšsēdētājiem, iespēju robežās arī ar citu apgabaltiesu tiesnešiem.

Visu veidu sanāksmēs būtu apspriežami aktuālie tiesību jautājumi, lai sekmētu vienādu tiesību normu izpratni un piemērošanu, jo īpaši gadījumos, ja par aktuālo jautājumu nav judikatūras un ir konstatējamas tiesu prakses būtiskas atšķirības.

Svarīgi norādīt, ka apelācijas instances tiesas darba kvalitāte nav vērtējama tikai pēc pabeigto lietu skaita vai Senātā atcelto nolēmumu īpatsvara. Tomēr atceltie un grozītie nolēmumi ir būtisks avots tiesnešu darba analīzei, pilnveidošanai un profesionālai izaugsmei.

Ne retāk kā divas reizes gadā organizēšu kolēģijas tiesnešu darba sanāksmes, kurās tiks analizēti Senāta nolēmumi, ar kuriem ir atcelti vai grozīti Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas nolēmumi. Ja nepieciešams, konkrētais gadījums vispirms tiks pārrunāts ar attiecīgo tiesnesi vai tiesas sastāvu.

Šādas analīzes mērķis nav meklēt vainīgo, bet gan noskaidrot nolēmuma atcelšanas iemeslus, konstatēt atšķirīgu tiesību normu interpretāciju, identificēt atkārtoto kļūdas vai nepieciešamību pēc kopīgas problēmas apspriešanas tiesas kolēģijā vai ārpus tās.

Bez iepriekš norādītā regulārās kolēģijas tiesnešu sanāksmēs un diskusijās ar pirmās instances tiesas tiesnešiem būtu apspriežami aktuāli tiesību un tiesu prakses jautājumi, jaunākās Senāta, Satversmes tiesas, Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņas, konstatētās tiesu prakses atšķirības, procesuālo un materiālo tiesību normu piemērošanas problemātika, priekšlikumi tiesību aktu pilnveidošanai.

4. Tiesnešu un tiesas darbinieku profesionālā darba vide

Civillietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja mērķis ir radīt vidi, kurā profesionālus jautājumus iespējams pārrunāt atklāti, koleģiāli un bez bažām, ka argumentēts atšķirīgs viedoklis tiks uztverts kā nelojalitāte.

Vadības darbā ievērošu šādus principus:

1. būtiskus lēmumus pamatot ar pārbaudāmiem faktiem un saprotamiem argumentiem;
2. *“slavē publiski, kritizē individuāli”* – viedokli par konkrēta tiesneša vai darbinieka profesionāliem panākumiem izteikt, klātesot kolēģiem, bet kļūdas un nepilnības – pārrunāt individuāli;
3. laicīgi konstatēt iespējamus konfliktus un iesaistīties to risināšanā, negaidot, līdz tie sāks negatīvi ietekmēt darba vidi;
4. respektēt tiesneša neatkarību;
5. vienādi vērtēt līdzīgas situācijas un nepieļaut nevienlīdzīgu attieksmi pret kolēģijas tiesnešiem.

Jānorāda, ka kvalitatīvs tiesneša darbs nav iedomājams bez profesionāla un motivēta atbalsta personāla. Tiesneša palīgi un citi tiesas darbinieki nav tikai tehnisku uzdevumu izpildītāji, bet arī būtisks tiesneša profesionālā darba atbalsts.

Savas kompetences ietvaros:

- atbalstīšu jauno tiesneša palīgu un citu tiesas darbinieku (turpmāk kopā – darbinieki) iepazīstināšanu ar darba specifiku, iesaistot pieredzējušos kolēģus;
- veicināšu darbinieku piedalīšanos mācībās un profesionālās diskusijās;
- nepieciešamības gadījumā iesaistīšu tiesnešu palīgus kolēģijas sanāksmēs par vispārīgiem tiesību un tiesu prakses jautājumiem;
- regulāri izvērtēšu, vai palīgu noslodze un uzdevumu sadalījums atbilst kolēģijas darba vajadzībām;

- informēšu tiesas priekšsēdētāju par nepieciešamajām izmaiņām personāla skaitā, pienākumu sadalījumā vai profesionālās pilnveides organizēšanā;
- atbalstīšu neformālus kolektīva saliedēšanas pasākumus, kas veicina darba vides un savstarpējās komunikācijas uzlabošanu.

Jautājumos, kas skar tiesas darbinieku darba organizāciju, sadarbošos ar tiesas priekšsēdētāju, Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāju un Tiesu administrāciju.

5. Administratīvie un tehnoloģiskie jautājumi

Tehnoloģiju izmantošana nav pašmērķis. Ikvienam jaunam digitālam risinājumam ir vērtība tikai tad, ja tas samazina nevajadzīgu administratīvo darbu, uzlabo informācijas pieejamību vai palīdz lietas izskatīt kvalitatīvāk un savlaicīgāk.

Savas kompetences ietvaros veicināšu:

- pilnvērtīgu Tiesu informatīvās sistēmas un citu informācijas sistēmu izmantošanu;
- praktisku problēmu apkopošanu un nodošanu tiesas priekšsēdētājam un Tiesu administrācijai;
- tiesnešu un darbinieku apmācību par jaunajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem.

6. Komunikācija ar sabiedrību

Sabiedrības uzticību tiesai veido ne tikai nolēmumu saturs, bet arī tas, vai tiesas darbs sabiedrībai ir saprotams.

Sadarbībā ar tiesas priekšsēdētāju un par komunikāciju atbildīgajiem darbiniekiem nepieciešamības gadījumā sniegšu skaidrojumu par nozīmīgām civillietām, ievērojot tiesnešu neatkarību, personas datu aizsardzību un procesa dalībnieku tiesības.

Atbalstīšu tiesnešu un tiesas darbinieku iesaisti sabiedrību izglītojošos pasākumos, tostarp studentu praksē, lekcijās, tiesas sēžu izspēlēs un citās aktivitātēs, kas palīdz izprast tiesas darbu.

7. Galvenie uzdevumi amata pienākumu izpildes sākumposmā

Pirmajā amata pienākumu izpildes gadā par prioritāriem uzskatu šādus uzdevumus:

1. izvērtēt Civillietu tiesas kolēģijas tiesnešu faktisko noslodzi, lietu atlikumu un lietu izskatīšanas ilguma struktūru;
2. ieviest regulāru, īsu pārskatu sistēmu tiesas priekšsēdētājam par kolēģijas noslodzi un konstatētajiem riskiem;
3. noteikt Civillietu tiesas kolēģijas profesionālo sanāksmju regularitāti un galvenos apspriežamos jautājumus;
4. sistematizēt Senātā atcelto un grozīto nolēmumu analīzi;
5. izvērtēt tiesnešu palīgu noslodzi, darba organizāciju un profesionālās pilnveides vajadzības;
6. apkopot tiesnešu un darbinieku priekšlikumus par ikdienas darba organizācijas un digitālo risinājumu pilnveidošanu;
7. pēc pirmā darba gada izvērtēt veiktos pasākumus, sasniegtos rezultātus un nepieciešamās turpmākās izmaiņas.

Noslēgums

Tiesas priekšsēdētāja vietnieka un Civillietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja amata pienākumu kvalitatīva izpilde nav iespējama bez tiesas priekšsēdētāja uzticības, vienotas vadības komandas, koleģiālas sadarbības ar tiesnešiem un profesionāla tiesas personāla.

Savu uzdevumu redzu nevis katra tiesas kolēģijas darba aspekta kontrolē, bet gan tajā, lai savlaicīgi iegūtu un izvērtētu informāciju, identificētu problēmas, organizētu profesionālu diskusiju, pieņemtu vai rosinātu pamatotus lēmumus un uzņemtos atbildību par to īstenošanu.

Vadības darba rezultātam jābūt praktiski konstatējamam: saprotamai darba organizācijai, taisnīgai noslodzei, savlaicīgi izskatītām lietām, kvalitatīviem nolēmumiem, profesionālai sadarbībai un darba videi, kurā katrs tiesnesis un darbinieks izprot savu lomu kopīgā mērķa sasniegšanā.

Kurzemes apgabaltiesas tiesnesis

Ilja Grigorjevs

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU